

Volume 8, Issue 1, January 2021, p. 287-295

Article Information

Article Type: Research Article

This article was checked by iThenticate.

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17121/ressjournal.2883>

ArticleHistory:

Received

22/11/2020

**Received in
revised form**

14/01/2021

Available online

15/01/2021

**CULTURAL TRANSFER IN TURKISH TEACHING BOOKS AS
A FOREIGN LANGUAGE: EXAMPLE OF 'SALIH HİKÂYE
SERIES'**

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ KİTAPLARINDA
KÜLTÜR AKTARIMI: "SALİH HİKÂYE SERİSİ" ÖRNEĞİ

Mesut GÜN¹
Lokman TANRIKULU²
Kadriye SELVİ³

Abstract

Learning a language means learning the culture of that language. Learning a foreign language is provided not only by acquiring the grammar rules, words and basic skills of that language, but by assimilating and learning the culture of that language. For this purpose, language and culture are inseparable. It is very important to learn the cultural elements of that country in order to better master the language learned. Language and culture are an inseparable whole. In the study, 10 books of the "Salih Story Series" used to teach Turkish in harmony classes were examined in terms of the transfer of cultural elements. As a result of the study, a content analysis method it was understood that cultural elements should be used more for both visual and transfer purposes.

Keywords : Teaching Turkish to foreigners, culture transfer, story set.

Özet

Bir dili öğrenmek demek o dile ait kültürü de öğrenmektir. Yabancı bir dilin öğrenilmesi, sadece o dilin dil bilgisi kurallarını, kelimelerini ve o dilin temel becerilerin kazanılmasıyla değil, o dile ait kültürün özümsemiş öğrenilmesiyle sağlanır. Bu amaçla dil ve kültür unsurlarının birbirinden ayrılamaz. Öğrenilen dile daha iyi hâkim olabilmek için o ülkenin kültürel unsurlarının da öğrenilmesi oldukça önemlidir. Dil ve kültür ayrılmaz bir bütündür. Türkçeyi bilmeyen yabancı uyruklu öğrenciler için açılan uyum sınıfları, son dönemde tüm öğrenciler için eğitim imkânı sunarak öğrenciyi belirli bir dil seviyesine getirmektedir. Bu amaca hizmet ederken dil ve kültür ilişkisi göz önünde bulundurulması öğrencilerin Türk toplumuna uyumu açısından oldukça

¹ Doç. Dr., Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, e-posta: mesutgun@mersin.edu.tr, Orcid: <https://orcid.org/0000-0001-9663-1066>

² Doç. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Almanca Eğitimi Anabilim Dalı, e-posta: ltanrikulu@nevsehir.edu.tr, Orcid: <https://orcid.org/0000-0002-1862-8176>

³ Yüksek Lisans Öğrencisi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, e-posta : kadriyeselvi@hotmail.com, Orcid: <https://orcid.org/0000-0002-5415-318X>

önemlidir. Bu çalışmada uyum sınıflarında Türkçe öğretmek için kullanılan "Salih Hikâye Serisi" 10 kitap kültürel unsurların aktarımı açısından incelenmiştir. İçerik analizi yöntemiyle yapılan çalışmanın sonucunda kültürel unsurlardan hem görsel hem de aktarım amacıyla daha fazla yararlanılması gerekliliği anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler : Yabancılara Türkçe öğretimi, kültür aktarımı, hikâye seti.

GİRİŞ

Dilin tanımında, insanlar arasındaki anlaşmayı sağlayan bir araç olduğu; zamanla gelişen canlı bir varlık olduğu, milletin ortak malı kabul edilen bir müessese olduğu; sesleri oluşturan mükemmel bir yapıyı oluşturduğu ayrıca anlaşmalar ve sözleşmeler bütününden oluştuğu dile getirilmiştir (Ergin, 2005: 13).

Dil, kültüre ait özellikleri taşıyarak kültürü aktaran bir araçtır (Özbay, 2002: 15). Yabancı bir dil öğrenmek ve o dili tam olarak anlayabilmek için kültürü öğrenmek gereklidir. Her ülkenin dili farklı bir kültüre giden bir yol gibidir. Dil ve kültür birbirinden ayrılamaz bütündür, dil öğretim sürecinde de kültürün önemi göz ardı edilemez.

TDK tarafından hazırlanmış Türkçe Sözlük' te kültür: 1. Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere ilemede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2020).

Ziya Gökalp kültürü tanımlarken halkın tüm gelenekleri, görenekleri, örf ve adetleri, sözlü ya da yazılı edebiyatı, müziği, ahlakı, sanatsal ürünleri belirtir (Gökalp, 2004).

İnsan dil olmadan yaşam becerilerini gerçekleştiremeyeceğinden dilin o topluluğun kültürünü oluşturmak açısından çok önemli olduğu söylenilebilir. Bir toplumu oluşturan bireyler için dil; o ulusa, yurda, geçmişine bağlayan, nesilden nesile aktaran, geçmişle geleceği arasında birbirine sıkı sıkıya bağlı halkalar durumuna getirir (Aksan, 1995: 13). Milletin kendine ait özelliklerini açıklayan dil, toplum özellikleriyle birleşerek kültürün yansıtıcısı gibi görülür. Biri olması diğerinin varlığına bağlıdır. Kültürü aktarma görevi dile aittir, kültür ise herkesçe ortak kabul edilen değerler aracılığıyla dilin diğer toplumlara anlatılmasına imkân vermektedir. Kültür için tarihi bir süreç şarttır. Kültürel aktarımın sağlanmasında tek yol dil olduğundan kültürün yapısı daima canlıdır.

Geçmişten günümüzdeki toplumlara kadar, hepsinin ayrı ayrı birer kültürleri vardır. Yaşam şekilleri, davranışları, tutumları, fikirleri tüm yönüyle farklılık arz ettiği için kültürlerde her topluma göre farklılık gösterir.

Yabancı Dil Öğretiminde Kültür

Dil olmadan bir kültür ya da kültürden herhangi bir etkilenme olmadan oluşmuş bir dil düşünülemez. Bir kültürün kendisine ait değerleri ve düşünceleri o dilin biçimini ve diğer dillerden ayrı olmasını sağlamaktadır.

Kültürün her topluma göre değişmekte olup, bir toplumu diğerinden ayırt eden ve onu farklı yapan özelliklerinin yanı sıra tüm toplumların arasında olan ortak değerlere dayanan ve diğer toplumlarla aynı yaşam biçimlerini oluşturma özellikleri de bulunur. Son dönemde dil öğrenmenin belirlenen en önemli hedeflerden biri farklı kültürler ile birlikte doğru ve etkili bir iletişim yöntemi oluşturmaktır. Bu amaçla yapılması gerekenlerden biri de kültürel farklılıklardan kaynaklı iletişim problemlerini ortadan kaldırmak ve kültürel anlamda hoşgörüyü kazandırabilmek için ders sürecinde ve kullanılan materyallerin oluşturulmasında kültürel öğelere yeterince yer vermek gereklidir.

Yabancı dil öğretiminde hedeflenen, öğrencilerin kültürel yeterliliklerini kazanmaları sağlanarak öğrendiği dili daha iyi anlayarak konuşulabilir hale getirebilmektir (Çiftçi, Batur ve Keklik, 2013: 366). Yabancı dil öğretimi sürecinde öğrenciye kültürel aktarım

sağlanabilirse öğrenci o dilin toplumuna daha kısa sürede uyum sağlamakta ve kültürüne daha ılımlı yaklaşabilmektedir. Dil, kültürün bir parçası olmasının yanında aynı zamanda kültürün aktarıcısı kabul edilir. Bundan dolayı yabancı dil öğretiminde kültürel öğelerin o dili öğrenenlere aktarılması öğrenme sürecine fayda sağlayacaktır (Bölükbaş ve Keskin, 2010: 221). Bundan dolayı yabancı dil öğretimini sadece teorik olarak sözcüklerin ya da dilbilgisinin öğretimi olarak görmemeli aynı zamanda o dilde gelişen kültürde öğretimi olarak düşünülmelidir. Dili öğrenen birey, o dilin kültürünü de öğrenerek, aynı zamanda bu kültürü kendi kültürüyle de karşılaştırıp benimsemektedir.

Tomalin ve Stempleski (Tomalin ve Stempleski'den akt. Keskin, 2010: 12) kültüre ait olan unsurların öğrenciye derste aktarılma amaçlarını şu şekilde açıklamıştır:

- “Öğrencilerin, her insanın davranışında kültürün etkisi olduğunu anlamalarına yardımcı olmak.
- Öğrencilerin yaş, cinsiyet, sosyal sınıf gibi değişkenlerin insanların konuşmalarında ve davranışlarında etkisi olduğunu anlamalarına yardımcı olmak.
- Öğrencilerin hedef kültürdeki ortak durumlarda gösterilen ortak davranışların farkına varmalarına yardımcı olmak.
- Öğrencilerin, bazı kelime ve cümleciklerin, kültürün bir sonucu olarak, hep aynı şekilde birbiri ardına geldiğinin farkına varmalarına yardımcı olmak.
- Öğrencilerin hedef kültürle ilgili genellemeleri tarafsız gözle değerlendirmelerine yardımcı olmak.
- Öğrencilerin hedef kültürle ilgili bilgi toplama becerilerinin gelişmesine yardımcı olmak.
- Öğrencilerde hedef kültürle ilgili merak uyandırmak ve onların o kültürdeki insanlara duygudaşlık duymalarını sağlamak”.

Bu amaçlar çerçevesinde dil öğretirken öğrenciye o dilin sosyal ve kültürel özelliklerini özümseyebilmelerini sağlayacak biçimde eğitim verilmesinin gerekli olduğu anlaşılmaktadır. Verilen bu eğitimle öğrencide öğrendiği yabancı dile karşı motivasyon artarak kendi yaşantısından bağımsız, farklı bir yaşantıyı öğrenmek isteyecek o dile ve kültüre ilgisi sağlanmış olacaktır.

Yabancı Dil Öğretiminde Hikâye Kitabı

Yabancı dil öğretimi sürecinde öğretmen ve öğrencilerin en çok kullandıkları araçlar ders kitapları ve yardımcı kitaplardır. Ders kitapları öğrenciye ve öğretmene yol göstererek bir programı temel alıp dilin öğrenciye öğretiminde araçtır. Hedef kültürde yapılması gereken günlük hayatın genel bir çerçevesini öğrenciye yansıtmak ve kültürün kaynağıyla günlük hayatta karşılaştığında ihtiyaç duyacağı koşullara öğrenciyi hazırlayabilmektir. Ayrıca bu ders kitaplarının yanında kullanılan hikâye kitapları da vardır. Hikâye kitapları özellikle yabancı dil öğretiminde öğrencinin seviyesine göre öğrendiklerini kalıcı hale getirmek için kullanılan yaygın materyallerdendir.

Dil öğretiminde ders kitapları kadar diğer yardımcı materyallerin de önem arz ettiğini, belirli bir düzen içinde hazırlanmış olan yardımcı kaynakların yabancı dil öğretiminde öğrencilerin kelime sayısını artırarak iletişim kurma becerilerine ve dil gelişimine katkı sağlayacağını dile getirmiştir (Gün ve Şimşek, 2017). Bu yardımcı kitaplarının dil becerilerinin geliştirmesinin dışında kültür aktarımı konusunda da katkı yapması beklenmektedir.

Hikâye kitaplarında metinlerin içinde bulunan kurgular yabancı dil öğrencisini motive ederek hem okumasını hem de öğrenim sürecini cazip hale getirmektedir. Dil öğretiminde kullanılan bu hikâye kitaplarıyla öğrenciye ait kelime kullanma yetisini geliştireceği gibi aynı zamanda öğrencinin yeni öğrendiği kelimelerin kalıcılığını da sağlar. Yabancı dil öğretiminde kültürel unsurların aktarılması dil öğrenme sürecini daha etkili hale getirir. Bütün bu değerlendirmeler düşünüldüğünde yabancı dil eğitiminde kullanılan ya da kullanılacak olan hikâye kitaplarının ders kitabı gibi önemli olduğunun düşüncesine

varılmaktadır. Bu çalışmada yukarıda belirttiğimiz önem üzerine Hayat Boyu Öğrenme tarafından hazırlanmış yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan 10 hikâye kitabından oluşan kitap seti kültürel aktarım açısından incelenmiştir.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan hikâye kitaplarının kültür aktarımında belirli ölçütlere göre tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda Hayat Boyu Öğrenme tarafından Türkçe Öğretimi için hazırlanmış “Salih Hikâye Setleri” olarak yayınlanmış olan hikâye kitaplarını kültürel aktarım boyutunda incelenmiştir.

Salih Hikâye Setlerinde yer alan kültürel öğeler tespit edilirken şu soruların cevapları aranmıştır:

1. Salih Hikâye Setlerinde hangi kültürel öğelere yer verilmiştir?
2. Kültür aktarımı için belirlenen kriterler kitabın tamamında yer verilen öğelere oranı nedir?

YÖNTEM

Bu çalışmada eğitim bilimleri alanında sıklıkla yararlanılan nitel araştırma modeli kullanılmıştır. Nitel araştırma, Yıldırım ve Şimşek'e (1999) göre gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konulmasına dönük nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır. Araştırmada nitel çalışmalarda veri toplama tekniklerinden belgesel taramadan (doküman analizi) faydalanılmıştır. Daşdemir (2016: 101) belgesel tarama tekniğiyle toplanan verilerin araştırmacıların kendi amaçları doğrultusunda seçerek kullanabileceğine işaret etmekte bu taramanın genel ve içerik analizi (çözümlemesi) olmak üzere iki türlü yapılabileceğini belirtmektedir. Bu çalışmada ise içerik analizi kullanılmıştır. Karasar (2019: 231) bu tekniği “belli bir metnin, kitabın, belgenin içeriğinde gizli kavram, ilke ve özellikleri anlama ve anlatma amacı ile yapılan bir taramadır. Araştırmada temel veri kaynağı olarak Hayat Boyu Öğrenme tarafından Türkçe Öğretimi için hazırlanmış “Salih Hikâye Setleri” kullanılmıştır.

Sınırlılık

Bu araştırma, Milli eğitimde uyum sınıfları başta olmak üzere Hayat Boyu Öğrenme tarafından Türkçe Öğretimi için hazırlanmış “Salih Hikâye Setleri” 10 hikâye kitabı ile sınırlıdır.

Veri Toplama Aracı

Çalışmada, hikâye kitaplarındaki kültür aktarımını inceleyebilmek için Byram (Byram'dan akt. Juan, 2010: 138) tarafından hazırlanmış 8 alana ait kriterlerden liste düzenleyerek veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Düzenlenen listenin ayrıntıları şu şekildedir:

a) Sosyal kimlik ve sosyal grup (Sınıf, kimlik, etnik azınlıklar): Bu kapsamda farklı kültürlerle ait milletler ve ülkeler, dünyada konuşulan diller, şehirler incelenmiştir.

b) Sosyal etkileşim (Resmi kullanılan seviyelerinin ayrılması): Bu kapsamda; kültürümüzde kullanılan bey, hanım gibi sözlerin yanı sıra Türkçeye ve yabancılara ait kişi adları incelenmiştir.

c) İnançlar ve davranışlar (Ahlâkî ve dini inançlar, günlük rutinler): Bu kapsamda; dini, ahlâkî, geleneksel inançların yanı sıra günlük hayatta var olan davranış tarzları ve kalıplaşmış ifadeler incelenmiştir.

d) Sosyal ve siyasî kurumlar (Devlet kurumları, toplumsal güvenlik, sağlık hizmetleri, yerel yönetimler, hukuk ve düzen): Bu alanda; tüm devlet kurumları, özel kurum ve kuruluşlar, sağlık içeren hizmetler, hukuki ve düzenin sağlanmasına yardımcı olan kurumlar, toplumun güvenlik birimleri ve yerel yönetimler incelenmiştir.

e) Sosyalleşme ve hayat döngüsü (Aile, okul grupları, iş, hazırlanan törenler): Bu kapsamda; sosyal mekânlarda, aile, okul, meslek grupları, sportif karşılaşmalar, eğitim, sosyal etkinlikler, eğlence, müzik öğeleri, hazırlanan kutlamalar, alışveriş kültürü, toplum için önemli sanatçılar ve bilime katkı sunmuş insanlar incelenmiştir.

f) Millî tarih: Kültürümüze ait önemli görülen geçmişte yaşanmış veya günümüzdeki olaylar

g) Millî coğrafya (Kültürümüzde bireylerin önemli gördüğü coğrafi özellikler): Bu kapsamda; Türkiye'nin coğrafi özellikleri, şehirler, turizmde önemli yerler, tarihi yerlere ait öğeler incelenmiştir.

h) Klişeler ve ulusal kimlik (Millî kimliğe ait semboller): Bu kapsamda; ulusal kimliğe ait semboller, yemeklerimiz, kıyafetler, âdetler ve gelenekler incelenmiştir.

Verilerin Toplanması

Kültür aktarımını incelerken 8 alanı kapsayan ölçütlerle oluşan veri toplama aracı ile hikâye kitabı doküman incelemesi yapılarak bilgiler toplanmıştır. Her bir kültüre ait öge, hangi alanı içeriyorsa o alanda gruplandırılmıştır.

Verilerin Çözümlemesi

Toplanan veriler gruplandırıldıktan sonra sıklık ve yüzde hesaplamaları ile aktarılmıştır. İnançlar ve davranışlara ait kültürel öğeler bu alanda gruplandırılmıştır. Bu sayede bu alana ait öğelerin diğer alanlarda hangi sıklıkla ve oranda olduğu belirlenmiştir.

BULGULAR VE YORUM

10 kitaptan oluşan “Salih Hikâye Serisi” farklı kategoriler kişinin yer aldığı konum, içinde bulunulan hal ve yapılan eylemlere göre isimlendirilmiştir. Birinci kitap ‘Salih Okula Başlıyor’, ikinci kitap ‘Salih Evde’, üçüncü kitap ‘Salih Köyde’, dördüncü kitap ‘Salih’in Bayram Ziyareti’, beşinci kitap ‘Salih Oyun Oynuyor’, altıncı kitap ‘Salih Hasta’, yedinci kitap ‘Salih Tabiat ve Hayvan Müzesinde’, sekizinci kitap ‘Salih’in Bir Günü’, dokuzuncu kitap ‘Salih Çarşıda’, onuncu kitap ‘Salih’in Seyahat Günlüğü’ dür.

Tablo -1’de Salih hikâye serisinde yer alan kitapların kültür aktarımına göre sıklığı ve yüzdeleri verilmiştir.

Tablo 1. “Salih Hikâye Serisi” Kültürel Aktarımda 8 Alana Ait Kriterlerin Kitap Adına Göre Dağılımı

Kitabın Adı	Kültürel Unsurlar
Salih Okula Başlıyor	Sosyal kimlik, sosyal etkileşim, inanç ve davranışlar, sosyal kurum.
Salih Evde	Sosyal etkileşim, inanç ve davranışlar, sosyalleşme, milli kimlik.
Salih Köyde	Sosyal etkileşim, inanç ve davranışlar, sosyalleşme.
Salih’in Bayram Ziyareti	Sosyal etkileşim, inanç ve davranışlar, sosyalleşme, milli kimlik.
Salih Oyun Oynuyor	Sosyal etkileşim, inanç ve davranışlar, sosyalleşme, milli kimlik.
Salih Hasta	Sosyal etkileşim, inanç ve davranışlar, sosyalleşme, sosyal kurum.
Salih Tabiat Müzesinde	Sosyal etkileşim, inanç ve davranışlar, sosyalleşme
Salih’in Bir Günü	Sosyal etkileşim, inanç ve davranışlar, sosyalleşme, milli kimlik.
Salih Çarşıda	Sosyal etkileşim, inanç ve davranışlar, sosyalleşme, milli kimlik.
Salih’in Seyahat Günlüğü	Sosyal etkileşim, sosyalleşme, sosyal kurum, milli coğrafya.

En fazla kültürel öğeler dördüncü kitapta, dokuzuncu kitapta ve onuncu kitapta görülmüştür. En az kültürel öğe ise birinci kitapta ve üçüncü kitapta olduğu tespit edilmiştir.

İncelemeler sonucunda çözümlenmiş verilerden neticelendirilen bulgular sayısal ifadelerle Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. “Salih Hikâye Serisi” Kitaplarındaki Kültür Aktarımına İlişkin Öğelerin Sayısal İfadeleri

Kontrol Listeleri	Sıklık	%
1. Sosyal Kimlik ve Sosyal Grup	15	9
2. Sosyal Etkileşim	27	16,2
3. İnançlar ve Davranışlar	26	15,7
4. Sosyal ve Siyasi Kurumlar	3	1,8
5. Sosyalleşme ve Hayat Döngüsü	50	30,1
6. Milli Tarih	-	-
7. Milli Coğrafya	36	21,7
8. Klişeler ve Milli Kimlik	9	5,5
Toplam	166	100

“Salih Hikâye Serisi” setindeki 10 kitap 8 alanda verilenlere göre kültür aktarımı açısından incelenirken yazılı metinler ve görsel öğelerin tümü çalışmaya dâhil edilmiştir.

Tablo 2’de hikâye setlerine göre kültür aktarımı ile ilgili toplam 166 öğeye rastlanmıştır. En fazla çıkan sonuç sosyalleşme ve hayat döngüsüdür. 50 sıklığında, %30 oranında listelenmiştir. Milli tarih alanında hiçbir öğeye rastlanmamıştır. En az kültür aktarımının yapıldığı bir diğer alan ise sosyal ve siyasi kurumlardır. 3 sıklığında, %1,8 oranında listelenmiştir. Tabloda diğer alanlara ilişkin şu bulgulara rastlanmıştır; sosyal kimlik ve sosyal grup 15 sıklıkla %9 oranında, sosyal etkileşim 27 sıklıkla %16,2 oranında, inanç ve davranışlar 26 sıklıkla %15,7 oranında, milli coğrafya 36 sıklıkla %21,7 oranında, klişeler ve milli kimlik 9 sıklıkla kültür aktarımı yapıldığı listelenmiştir.

Her bir alana ait hangi tür kültürel öğelerin olduğunu gösteren sözel bulgular aşağıda listelenmiştir.

1. Sosyal kimlik ve sosyal grup: Adanalı, Halepli, Ankaralı, Azerbaycan, İtalya, Rusya, Japonya, Suriye, Hollanda, Mısır, Yunanistan, İspanya, Makedonya, Japonca, Azeri Türkçesi bulunmaktadır.
2. Salih, Betül, Mehmet, Demet, Ömer, Hatice, Merve, Ali, Mert, Öykü, İpek, Kemal, Şahin, Esra, Mustafa, Ahmet, Selim, Burcu, Seda, Emre, Meltem, Hanifi, Hayri, Kadir, Mine isimleri ve hanım, bey gibi hitaplar bulunmaktadır. Büyük çoğunluğu kişi adlarından oluşmaktadır.
3. Sıhhatler olsun, afiyet olsun, ellerine sağlık, hayırlı işler, güle güle, aferin, teşekkür etmek, hoş geldin, iyi akşamlar, günaydın, iyi geceler, çok şükür, iyi günler, hoşça kal, yaşasın, hoş bulduk, bayramı kutlamak, buyurun, bayramın mübarek olsun, merhaba, hayırlı günler, yaşlılara saygı göstermek, geçmiş olsun, akraba ziyaretleri, memnun oldum, el öpmek şeklinde kullanımlar mevcuttur.
4. Cumhuriyet İlkokulu, Adana Devlet Hastanesi, Aile Hekimliği kamusal alanları içermektedir.

5. Berber, sınıf, ev, babaanne, köy, okul, hastane, park, doktor, eczacı, manav, kasap, pastane, havaalanı, ağabeyim, oğlum, mahalle, fırın, hemşire, hayvan müzesi, müze görevlisi, Ali Babanın Çiftliği şarkısı, market, otel, kırtasiye, çarşı, lira, şoför, trafik polisi, itfaiyeci, mühendis, şarkıcı, kuaför, müşteri, boyacı, tamirci, postacı, dişçi, veteriner, taksici, çiftçi, terzi, ressam, balıkçı, postacı, bahçıvan, öğretmen, havuz, cami, kimyager bulunmuştur. Görsel öğeler bu bölümde daha fazla bulunmakta olup eşleştirmelerle desteklenmiş olduğu görülmüştür.
6. Herhangi bir bulguya rastlanmamıştır.
7. Adana, Ankara, Denizli, Anıtkabir, Ankara Kalesi, Hamamönü, Pamukkale Travertenleri, Hierapolis, Kleopatra Havuzu, Keloğlan Mağarası, Şanlıurfa, Balıklı Göl, Rizvaniye Cami, Halepli Bahçe Mozaik Müzesi, İstanbul, Ayasofya Müzesi, Topkapı Sarayı, Galata Kulesi, Kapalı Çarşı, Mevlâna Müzesi, Konya, Karadeniz, Trabzon, Rize, Artvin, Giresun, Ordu, Çanakkale, Gelibolu Yarımadası, Malatya, Kayseri, Mimar Sinan Evi, Karatay Kervansarayı, Kapadokya, Avanos, Peri Bacaları bulunmuştur. Özellikle son hikâyede (10. Hikâye) milli coğrafya öğelerine çok sık rastlanılmış olup bazı şehirlerin sadece isminin geçtiği tespit edilmiştir.
8. Türk kahvesi, baklava, bayrak, bayram şekeri, saklambaç, körebe, tekerleme, ney, bayrak kelimeleri bulunmuştur. Millî içeceğimiz olan aynı zamanda UNESCO Dünya Miras Listesi'nde de bulunan Türk kahvesi metinlerde yinelenmiştir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bir ulusa ait bütün duygular ve düşüncelerin hepsi, toplumun dil hazinesini oluşturur ve bu hazine ile şehirden şehre, köyden köye, kuşaktan kuşağa aktarılıp canlılığını korumayı sağlar. Dil, kültürün temeli olarak düşünüldüğüne göre, millet olarak dil ile ifade edilen sözlü ya da yazılı olan her şey kültür kavramının içine girer. Dil öğretiminde bu özelliklere dikkat edilerek kullanılan kitaplar, setler buna göre hazırlanmalıdır. Bu kitapların, setlerin, kaynakların kültür aktarımının ne kadarını yapabildiği incelenmelidir. Çalışmada tüm bu durumlardan yola çıkarak uyum sınıflarındaki yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğretiminde kullanılan 12 kitaptan oluşan "Salih Hikâye Setleri" kültür aktarımı açısından incelenerek sonuçlar listelenmiştir. Byram (Byram'dan akt. Juan, 2010:138) tarafından oluşturulan 8 alana ilişkin kriterlerden yola çıkarak içerik analizi çalışması yapılmıştır.

Kültürel öğelerinin hikâye setlerinde 166 kez bulunduğu tespit edilmiştir. Kültür aktarımı daha çok metinler aracılığıyla yapılmıştır. Türkçeyi yeni öğrenecek öğrenciler için hazırlanan bu hikâye setinde, metinlerin kullanılmasında normal bir durumdur. Metinlerin sonunda bulunan etkinliklerde de kültürel öğelerin bulunması öğrendiklerini uygulama olanağı sağlamaktadır.

Çalışmada incelenen Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PIKTES) kapsamında hazırlanan Salih Hikâye Serisinde günlük yaşam konularının daha fazla yer aldığı ve buna bağlı olarak kültürel unsurların oluşturulduğu tespit edilmiştir.

Araştırmanın hikâye setlerinde bulunan kültürel öğelere ait dağılıma bakıldığında, bazı alanlara hiç yer verilmediği, bazılarının az bulunduğu bazı alanların da sıkça yer aldığı bu sebeple kültür aktarımına ilişkin alanların hikâye setinde eşit bir dağılımda bulunmadığı görülmüştür.

Sayısal sonuçlara göre kültür aktarımının en fazla olduğu alan 50 sıklık ve %30,1 oranla sosyalleşme ve hayat döngüsüdür. Burada daha çok meslek gruplarının kullanıldığı görülmektedir. Aynı zamanda bu alanda alışveriş kültürü ile öğeler ve görsellerle öğrencinin iletişim gereksinimleri karşılanarak günlük hayatta karşılaşılabileceği diyaloglara yer verildiği saptanmıştır. Türk alışveriş kültürüne ilişkin alışverişte nelere dikkat edilmesi gerektiğine dair hususlar bulunmaktadır.

İnanç ve davranışlar alanı 26 sıklıkla %15,7 oranındadır. "Hoş geldin, teşekkür etmek, hayırlı işler, merhaba, nasılsın, yardım etmek, güle güle, memnun olmak, hoş bulduk" söz

varlığı bakımından birçok seride tekrarlanmaktadır. Tekrarlanarak kullanılması kültür aktarımının daha basit ve etkili olmasını sağlamaktadır.

Milli tarih alanına ait hiçbir bulguya rastlanmamıştır. Tarihimiz için önemli olan (23 Nisan, 19 Mayıs, 30 Ağustos vb.) olaylar hakkında bulguların olmayışı setler açısından eksiklik olarak görülmüştür.

Kültür aktarımına yönelik bazı içeriklerinde oldukça sığ kaldığı tespit edilmiştir. Örneğin, klişeler ve milli kimlik alanında sadece isim olarak yer vermeye çalışılmıştır. Yine diğer alanlar incelendiğinde farklı kültürlere ait özellikler kullanılmaya çalışılmış ancak ülke ve ülkenin şehri kalıbı şeklinde aktarılmıştır. Bunlardan hareketle hikâye setlerine bakıldığında kültürel aktarımın yalnızca isim olarak şekillendiğini aktarılan kültürün nasıl, ne gibi şartlarda kullanılabileceğine yer verilmediği görülmüştür. 10 kitaptan oluşan set genel olarak değerlendirildiğinde kültür aktarımını yansıtmada yeterli olmadığı düşüncesine ulaşılmaktadır. Günaydın ve Arıcı'nın (2020) çalışmasında etkileşimli okuma yönteminin okuma motivasyonu sağladığı ve öğrencilerin öğrenirken eğlendiği sonucundan hareketle Salih Hikâye Serisi'nin Türkçe öğrenenlere etkileşimli okuma yönteminden yararlanılarak okutulması da mümkündür.

Sonuç olarak yabancı uyruklu öğrencilere Türkçe öğretiminde kültür aktarımının sağlanabilmesi için kültür öğelerinin bulunduğu kaynaklara ihtiyaç vardır. İncelenen bu hikâye setleri uyum sınıfındaki öğrencilerin Türk toplumundaki kültüre ait ulaşabilecekleri kaynak niteliğinde olması bakımından önem arz etmektedir. Tüm bu durumlardan dolayı hazırlanan hikâye setlerinin kültürü en iyi şekilde aktarabilecek şekilde oluşturulması gerektiği söylenebilir.

Çalışma verilerinden hareketle geliştirilen öneriler şu şekilde sıralanabilir:

Hikâye kitapları; metinleri, görselleri ve etkinlikleriyle tam bir bütünü oluşturur. Günlük yaşama ait olan temel kısımlar sadece metin düzeyinde kalmamalıdır. Kitapta görseller seçilirken ve buna bağlı etkinlikler oluşturulurken kullanılan metinlerde işlenen durumların aktarılmasının yanında söz edilmeyen fakat görselle bağlantılı kültürel unsurlara yer verilmesi köklü ve zengin Türk kültürünü daha doğru yansıtabilir.

Kriterlerde milli tarihte yer alan bayramlar (23 Nisan, 19 Mayıs, 30 Ağustos vb.) ülkemizin yakın geçmişi hakkında önemli bilgiler içermektedir. Bu sebeple milli ve dini bayramlarımız çocuklarda daha fazla merak uyandıracak şekilde hazırlanabilir.

Hikâyeler; hedef kitlesi olan çocukların ilgisini daha fazla çekebilecek görsel tasarım ve çeşitli uygulamalarla Türk kültürünü daha yakından tanıyıp içselleştirmelerine olanak tanıyabilir.

KAYNAKÇA

- Aksan, D. (1995). *Her yönüyle dil. Ana çizgileriyle dilbilimi*, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Byram, M. & Grundy, P (2002). *Content and culture in language Teaching*, GB: Short Run Press.
- Bölükbaş, F. & Keskin, F. (2010). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metinlerin kültür aktarımındaki işlevi. *Turkish Studies*, 5 (4), 1-16.
- Çiftçi, M.; Batur, Z. & Keklik, S. (2013). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültür. Yabancılarla Türkçe öğretimi el kitabı*. M. Durmuş ve A. Okur (Ed.). (1.baskı), s.365-379.
- Daşdemir, İ. (2019). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (2. Baskı). Nobel Yayıncılık, Ankara
- Ergin, M. (2005). *Üniversiteler için Türk dili*, Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım İstanbul.
- Gökalp, Z. (2004). *Türkçülüğün esasları*, Bordo Siyah Yayınları, İstanbul.

- Gün, M. ve Şimşek, R. (2017). Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan hikâye kitaplarının incelenmesi: yunus emre enstitüsü Türkçe öğretimi a1-a2 hikâye seti örneği. *International Journal of Languages Education and Teaching*, 5(3), 502-517
- Günaydın, Y. ve Arıcı, A. F. (2020). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde etkileşimli okumanın konuşma becerisine etkisi, *Ekev Akademi Dergisi*, Yıl: 24 Sayı: 83, 673-696
- Juan, W. (2010). *A content analysis of the cultural content in the efl textbooks*, Canadian Social Science, 6(5): 137- 144
- Karasar, N. (2019). Bilimsel Araştırma Yöntemi (İkinci Yazım 34. Basım), Nobel Yayıncılık: Ankara.
- Keskin, F. (2010). *Yetişkinlere yönelik yabancı dil olarak Türkçe derslerinde yazınsal metinlerle kültür aktarımı*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2018). *Geçici koruma kapsamı altındaki öğrencilerin eğitim hizmetleri*, https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_12/03175027_03-12-2018_Yinternet_BYlteni.pdf (Erişim Tarihi: 06.05.2020).
- Özbay, M. (2002). “Kültür aktarımı açısından Türkçe öğretimi”. *Türk Dili*, 602, 112120.
- PIKTES. (2019). *Salih hikâye serisi*.
- Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe Sözlük*. Ankara.